

2009Z11175

Vragen van de leden Gesthuizen en Irrgang (beiden SP) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en de minister van Financiën over het voorstel om vanaf 2014 geen contant geld meer te laten circuleren in supermarkten. (Ingezonden 12 juni 2009)

1

Wat vindt u van het voorstel van het Centraal Bureau Levensmiddelen om vanaf 2014 geen contant geld meer te laten circuleren in de supermarkten?

2

Deelt u de mening dat contant geld ook na 2014 als wettig betaalmiddel moet kunnen worden gebruikt voor betalingen? Zo ja, wat vindt u ervan als klanten in een supermarkt na 2014 niet meer met een wettig betaalmiddel kunnen betalen?

3

Deelt u de mening dat - wanneer de helft van de transacties klanten betreft die niet willen of kunnen pinnen - het onwenselijk is dat iedereen vanaf 2014 verplicht wordt om te pinnen? Wat zijn uw mogelijkheden op dit punt?

Antwoord vraag 1, 2 en 3

Het stimuleren van het gebruik van elektronische betaalmiddelen ten opzichte van contant geld gebeurt al geruime tijd. Onder andere vanuit de Stichting Bevorderen Efficiënt Betalen (opgericht in 2005) en ook vanuit het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, waar zowel Financiën, EZ alsook de banken, de Consumentenbond, ouderenorganisaties en de detailhandel zijn vertegenwoordigd, wordt benadrukt dat contante betalingen veel kosten met zich brengen en elektronische betaalmiddelen zoals een debet(pin)pas vanuit maatschappelijke efficiëntie de voorkeur verdienen. Naast het kostenplaatje spelen ook de veiligheid en toegankelijkheid een belangrijke rol. Het aantal overvallen op de detailhandel, waaronder supermarkten, neemt de laatste jaren toe. Hiertegenover staat dat niet iedereen even gemakkelijk kan betalen met een debetcard.

Het voorstel van het Centraal Bureau Levensmiddelen om in supermarkten zoveel mogelijk met gebruikmaking van een debetcard te betalen draagt bij aan de veiligheid omdat het supermarkten tot een minder aantrekkelijk doelwit maakt voor overvallers. Daarnaast verlaagt dit de kosten van de winkeliers want beveiligde geldtransporten, het afstorten van geld en beveiligingsmaatregelen in de winkels brengen grote kosten met zich. Hiervan kunnen ook consumenten profiteren. Tot slot maakt het ook de bestrijding van zwart geld eenvoudiger.

Op zichzelf zijn wij om voornoemde redenen voorstander van het bevorderen van betalingen met een debetcard. In de praktijk zal het waarschijnlijk lastig zijn om volledig op debetcardbetalingen over te schakelen. Ondanks het feit dat bijna iedereen in Nederland een betaalrekening met pinpas heeft, zullen er altijd groepen mensen zijn die een voorkeur houden voor contante betalingen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan daklozen, kinderen en ouderen die hun boodschappen door anderen laten doen. Ook genieten veel steden in

Nederland bezoeken van toeristen die niet over een Nederlandse, of Europese bankrekening beschikken.

Bovendien zijn er groepen toonbankinstellingen die voor contant blijven kiezen en waar betalen met een debetcard niet mogelijk is.

Ongeacht hoe groot de groep mensen precies is die niet pint, is voor te stellen dat er supermarkten blijven die, om ook deze groep te kunnen bedienen, minimaal één kassa openhouden waar nog met contant geld betaald kan worden. Dit kan ook van pas komen wanneer zich een zeldzame storing aan het netwerk voor elektronisch betalen zou voordoen. Uiteraard delen wij de mening dat ook na 2014 de euro, ook in contante vorm, een wettig betaalmiddel is. Dit houdt echter niet direct in dat een winkelier verplicht is om dit wettige betaalmiddel te accepteren. Winkeliers kunnen met hun klanten overeenkomen welke betaalwijzen geaccepteerd worden. Een cashloze supermarkt zal daarom op het moment dat de klant de winkel betreedt, duidelijk moeten maken dat betalingen in contanten niet geaccepteerd worden (aan de pui en aan de kassa).

4

Wat zijn de resultaten van de grootschalige proef in Almere, waar supermarkten actief transacties met contanten ontmoedigen? Kunnen deze gegevens worden uitgesplitst naar omzet en veiligheidscijfers? Zo ja, op welke termijn? Zo nee, waarom niet?

In het onderzoeksrapport “op weg naar een cashloze supermarktbranche 2014” dat de Stichting Bevorderen Efficiënt betalen heeft laten uitvoeren, is aangegeven dat er een aantal initiatieven is in Nederland, waaronder die in Almere, waar supermarkten sterk aansturen op elektronische betalingen, simpelweg door het aantal kassa’s te verminderen waarbij met contant geld kan worden afgerekend. Omdat in deze supermarkt(en) geen sprake is van een volledig cashloos betalen, is het niet mogelijk om de omzet van een reguliere supermarkt te vergelijken met een cashloze supermarkt. De supermarktenbranche houdt op dit moment niet bij wat de effecten zijn van bepaalde projecten om betalen met contant geld te verminderen. Supermarkten zijn niet alleen bezig met initiatieven omtrent ontmoedigen van contant betalen, maar ook met het aanmoedigen van debetcardbetalingen ten koste van contant betalen. Een voorbeeld hiervan is de actie “pin en win” (<http://pin-en-win.nl>). Ook landelijke campagnes zoals “Klein bedrag? PINnen mag!” dragen bij aan meer debetcardbetalingen in Nederland.

5

Staat dit verhaal compleet los van de recente overeenkomst tussen winkeliers en het ministerie van Financiën aangaande de Single Euro Payments Area (SEPA)? 2) Zo ja, hoe verhoudt dit zich tot de afspraak dat het aantal betalingen via het PIN-systeem de komende jaren niet zal stijgen? Hoe verwacht u dat mensen dan afrekenen in de supermarkt? Verwacht u een onverwachte comeback van de ruilhandel?

Wellicht refereert u aan het aanvullend convenant betalingsverkeer dat onlangs tussen banken en detaillisten is afgesloten. Dit convenant staat in beginsel los van de hiervoor aangehaalde initiatieven tot cashloos betalen. In de nadere overeenkomst bij het convenant is afgesproken dat het tarief van betalingen met debetcard de eerstkomende jaren niet zal stijgen. Het aantal debetcardbetalingen zou juist wel moeten toenemen. Om deze reden is bijvoorbeeld afgesproken dat het aantal betaalautomaten bij toonbankinstellingen zou moeten stijgen naar 270.000 in 2012. Ik verwacht dat mensen voornamelijk met debetcard en contant zullen betalen; de gemaakte afspraken zullen deze eerste vorm stimuleren. Overigens is in de nadere overeenkomst bij het convenant ook afgesproken dat banken zullen gaan verkennen

wat mogelijke alternatieven zijn voor contant geld. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan plastic kaarten waarop elektronisch geld is opgeslagen. Ruilhandel is vanwege hoge transactiekosten (zoekkosten) en andere argumenten niet efficiënt en dus geen alternatief.

6

Wat denkt u dat het effect op de kosten voor het digitale betalingsverkeer (bijvoorbeeld SEPA, PIN) zal zijn als het alternatief van contant geld verdwijnt?

Debetcardbetalingen zijn kostenefficiënter voor de maatschappij dan contante betalingen. Hoe meer er met gebruikmaking van een debetcard betaald wordt, hoe goedkoper het betalingsverkeer kan worden. Overigens ga ik er niet vanuit dat op korte termijn alle contant geld uit het betalingsverkeer zal zijn verdwenen, juist omdat er nu nog groepen mensen zijn die graag met contant geld betalen omdat er voor hen (nog) geen goed alternatief beschikbaar is. En omdat er instellingen blijven waar betalen met een debetcard niet mogelijk is (de markt, horeca, eenmanszaken). Het accepteren van debetcards is nog altijd een beslissing van de individuele ondernemer.

7

Kunt u garanderen dat consumenten op deze manier niet afhankelijk worden voor hun boodschappen van een duurdere creditcard? Zo nee, waarom niet?

Consumenten kunnen behalve met contant geld of een creditcard ook met een debetcard betalen. De debetcard, bijvoorbeeld de pinpas, is een andere kaart dan een creditcard.

1) Het Financieele Dagblad, 11 juni 2009: “Supermarkt weert vanaf 2014 contanten”

<http://www.fd.nl/artikel/11754309/supermarkt-weert-2014-contanten>

2) Het Financieele Dagblad, 27 mei 2009: “Banken bevriezen pintarief, winkels omarmen SEPA”

<http://www.fd.nl/artikel/11669135/banken-bevriezen-pintarief-winkels-omarmen-sepa>